

Balet v Čechách a Rakousku

Balet byl provozován ze začátku v Itálii, Francii a v Anglii. Ale i v mnoha šlechtických a panovnických dvorech v Evropě byl napodobován způsob života, který se vedl na francouzském dvoře. Společenské tance se tančily i u nás. Od konce 16. století jsou u nás doloženy i různé formy divadelních představení i velkolepé pantomimy. A tak existuje vyprávění o představení, které se konalo po příjezdu císaře Ferdinanda I. do Prahy v listopadu 1526. Prý celý dvůr zaujal místa na sedadlech zlatem vyzdobených a na plošině před nimi byla provozována dosud nevídaná a neslýchaná divadelní hra. Uprostřed scény zvedala se vysoká, jako skála upravená umělá hora. Po obou stranách byly postaveny věže, z nichž císařští trubači a bubeníci vítali přicházející dvůr a šlechtu. Uvnitř hory bylo utajeno mnoho ohňů a na jejím vrcholu trůnil Jupiter, jakoby se vznášel ve vzduchu. Přišly postavy podobající se ďáblům, stoupaly nahoru a proměnily se v opice provádějící různé směšné skoky. Pak přišlo osm různých ozbrojených rytířů. Nakonec se k nim přidali římské válečníky provádějící tanec se zbraní a jiné kratochvilné kousky.

Od druhé poloviny 17. století se do Čech dostala italská opera prostřednictvím Vídně. Nesmíme zapomenout, že baletní vystoupení byla součástí oper a činoher.

Na mnoha českých i moravských zámcích se provozovala různá baletní vystoupení, v nichž tančili sami aristokraté nebo domácí poddaný lid.

První stálou scénou u nás bylo Šporkovo divadlo v Praze (1710), ale není doloženo, že by zde byl provozován balet i když je to pravděpodobné. Ale v Divadle v Kotcích (1739) již ano. Prvním baletním mistrem byl Karl Stockinger z Vídně. K opeře *La Ginerva* vytvořil dvě baletní intermeza. Baletní soubory v té době nebyly početné. Mnohdy měly jen dva páry profesionálních tanečnicků a ostatní role tančili činoherci.

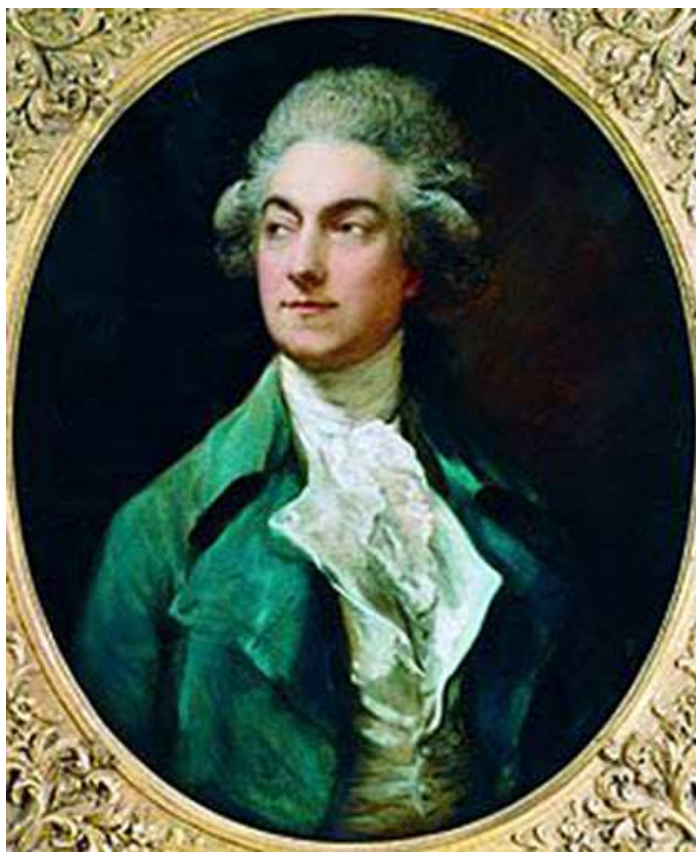
Z Rakouska pocházel **Franz Anton Christoph Hilverding** (1710-1768), který od malička působil v divadle. Není se co divit. Vždyť otec se živil jako herec a loutkář a maminka pocházela z rodiny provazochodců. Hilverding se mimo jiné učil tančit také v Brně u baletního mistra Antona Cobleta a později se oženil s jeho dcerou. Jako velmi nadaný tanečník ho vídeňský dvůr poslal do Paříže. A to již svědčilo o jeho významu. Byl předurčen stát se učitelem tance u vídeňského dvora. A tak se také stalo. Po návratu z Paříže (1735) se stal učitelem tance a také tanečníkem v divadle. K jeho žačkám patřila i Marie Terezie, pozdější vládkyně habsburské monarchie. Ve svých třiceti letech byl Hilverding již baletním mistrem. Mezi balety, které uváděl si řekněme alespoň o některých. *Dobrodružství v Leopoldově*, *Dobrodružství v Serailu*, *Šlechtný Turek*, což byl vlastně tanec z prvního aktu *Galantních Indů*, které viděl v Paříži. Pro vídeňská divadla vytvořil více než 30 baletů.

V roce 1758 byl vyslán do Ruska. Spolu s ním přijelo do Petrohradu i několik tanečnicků a tanečnic. Při korunovaci Kateřiny II. uvedl balet *Amor a Psyche*. Mezi

další balety, které zde dával, byl také nám již známý *Pygmalion aneb Oživlá socha*. I v Rusku se ukázal jako velmi dobrý učitel. Působil v baletní škole a pod jeho vedením se zdokonaloval petrohradský baletní soubor.

Jeho návrat do Vídně byl obecně oslavován. Náhlá smrt milovaného manžela Marie Terezie Františka Štěpána zastavila na čas slavnosti na císařském dvoře i divadelní představení. Když byla divadla znovu otevřena, převzal Hilverding Divadlo u Korutanské brány se snahou pozvednout úroveň baletního i činoherního souboru. Brzy však vyčerpal své finance a musel se svého podnikání vzdát. Dále již o jeho činnosti nemáme mnoho zpráv. Byl nemocen a své nemoci podlehl v nedožitých padesáti osmi letech.

Hilverdingovy balety byly krátké příběhy. Neměly stavbu velkých dějových baletů. Ale významové gesto a pantomima, kterou zapojil do tance, z něj činí významného předchůdce další mužské baletní hvězdy Jeana-Georgese Noverra. Vy, kteří jste pozorně četli naše „vyprávění“, si možná vzpomenete, že jeho jméno na našich stránkách již bylo. Ale o něm si zase povíme příště.

Franz Anton Christoph Hilverding